

Ђорђе Кубурић

ОПАЖАМ И СВЕДОЧИМ

Зашто пишем? Зато што, када сам у тексту, нисам у свету. Јесам, заправо, у свету, али у посве друкчијој његовој појавности – дериватној, за сигурно помереној, по свој прилици первертираној, али неутралној и „чистој” у њеном етичком одређењу, дакле „моралној”, или, боље, аморалној. Ослобођеност од конвенција прописаних стварношћу, која, привидно, хрупка кад седнем за радни сто, јесте заблуда. Оне – конвенције – сместа се активирају (морају се активирати) чим будем пренут било којим и ма каквим, махом баналним, разлогом. Оне латентно опстајавају, ако ничим другим, оно праметношћу, стабилним осећајем за простор, као и произвољним звуковима, а да не причамо о музици, чија назочност је такоређи константна. Ипак, писање (дакако: и читање – уколико га разумемо као нешто блиско писању), егзистирање у тексту, омогућује какав-такав суштаствени отклон од спољашњег света; иако се храни њиме. То је, додуше ухватљив, али апсолутни парадокс, подобан флоскулама што реферишу да се не можеш сакрити од себе, или о гранама које сечеш док на њима седиш.

Иако настојим да се, макар док пишем, изопштим из света, моја литерарна егзистенција директно од њега зависи. Заправо, ја дескрибујем стварност. Мислим да је моја мисија – ма превасходно временом и простором који су ми додељени. Не ради се ту, наравно, о миметичком или стварносном поступку; напротив, теме које су заступљене у мојим збиркама тешко да би се, макар на први поглед, могле довести у директну везу са невеселом стварношћу овог поднебља, мада, ту и тамо, опстају недвосмислене алузије на извесна дешавања, као што је, рецимо, бомбардовање наше виртуелне земље (чињеница на коју тешко да је могуће остати равнодушан – и због бомбардовања, а још више, рекло би се,

услед наречене „виртуелности“). Но, пишући о стварним или измишљеним градовима, о једнако реалним и имагинарним путовањима, о вештачким рајевима, о рокенролу, пројектовао сам једну изокренуту, обрнуту стварност, одређену преваходно оним чега нема, а не оним чега има. Рецимо, рокенрол. Почетком осамдесетих година прошлог века (тада сам почео интензивније да пишем и објављујем) рок беше – мада је већ тада његово златно доба прошло, а виспиренији су слутили почетак његовог краја – итекако битна референца, првенствено за младе, али и оне средовечне, поготово интелектуалце, који су одрастали с њим. Сагласно томе, и моје раније збирке биле су контаминираније њиме. Истина, не у толикој мери да од критичара и других који су ме читали заслужим епитет некаквог рок песника. Не желим овим да умањим нимало безначајан утицај рок сензибилитета на моју поезију – то је посвећени део моје стварности, који се, природно, прелива у оно што пишем. У интервјуу који сам, пре десетак година, дао за значајан књижевни лист постављено ми је питање неће ли ми једном постати тесно у року. Недвосмислено сам одбацио такву могућност; не из тврдоглавог каприца, већ зато што рокенрол, ма колико био присутан у мом стваралаштву, никад није био носећа тема мојих збирки, већ њихово суштатствено, и рекао бих, драгоцену и благодарно ткиво, које, што више и дуже пишем, бива некако подразумевајуће, „позадинско“, уз понеку експликацију, која је ту тек да изазове неку асоцијацију, као што би спомињање, на пример, Баха, узроковало да се песмом разлије звук какве кантате или фуге. Но, ово размишљање кореспондира и са чињеницом да је рок, данас, такорећи, део традиције и класичних вредности. Кад слушам Битлсе, то је, строго узев, као да слушам Баха. У том смислу би ваљало схватити наречену тврдњу да пишем више о ономе чега нема, а не о ономе чега има. То, би истовремено, могло да значи да је рокенрол, макар у есенцијалном облику (у виду побуне) ствар прошлости. Ипак, он опстаје као једна рецентна, а самим тим снажна традиција. Није незамарљива ни чињеница да је итекако могуће и постваривање мита, под условом да се оде на концерт Ролингстонса, ако су већ Цепелини или Битлси недоступни.

Но, рокенрол је тек један од митова, један од светова, који бивају интегрисани у текст. А текст, иако неспорно креативна чињеница, преваходно настаје посматрањем. Што ја, као песник, могу да урадим, јесте да опадам и сведочим. Та докона работа каткад продукује понеки ваљан стих – дар што га нисам заслужио. Мени достаје тек образаина поете, витеза тужног лика усредређеног на улогу лирског субјекта (узгред, ту већ навелико истрошену и лицемерну флоскулу треба персонализовати), што пева о изгубљеном (и зна да је та изгубљеност дефинитивна), следећи орфичко завештање: окренути се и из/борити се са најгорим.

THESE FOOLISH THINGS/SMOKE GETS IN YOUR EYES

Пресела ми је, пресекла ме лепота локвања. (Лебдећа лопта, Лапидарна лопата). А љиљани су у цвату. Спавачи у долу. Пацови под дијафрагмом, оједен једњак. Крв. Месо. (У месу тражим месечину, несвесно сунца у крви). Лутам још... Лежим, липшем. Нек из лепршаваг леша пролипти крв. Нек трава нарасте. Лепршави лешинар облеће обалу. Ако. Нек цркне. Нек му лице облучи ларпурлартистичка ларфа. Патинирани колапс. Али, шта вреди крв опогањеног лососа, Шта сви глечери Луизијане?! Ах, те луцкасте ствари. Кô обрушавајући љиљак, пада мрак. Зашто си тако Непорочна и плава. Тиркизни обзор обзнањује близину Локвања: Ископана иловача, лопата, Грабље. Гробље. Помери се. Дим ти улази у очи.

СТРЕЛАЦ

Рођен сам једне хиперборејске зоре
У земљи обавијеној сновима
У земљи детињства и лаке магије
У сну сам живео
У сну волео две
Увек исте девојке
У сну путовао
Садио маслињаке и свирао лиру
Видео клијање и смрт
А потом се
Отиснуо
Утиснуо у небо
И живео срећно и мудро
Као
Стрелац
Чаробњак.

* * *

Сви демони
све мачке и наказе
сви пси и све змије
сви су изашли
ноћас
из књига и рукописа
које сам
сустао
оставио отворене на столу
и сви они
све але
и сва та чудовишта
умигољила
су ми у сан
распршила космос
успоставила хаос
тмину
непознати архетип
којег никад нећу схватити

МОЈА ЛУДА ГЛАВА

Ноћу
Кад усним
Моја глава
Моја луда глава
Претвара се у каменог пса
У великог каменог псоглава
Што немо лаје на Месец, округло небеско јаје.
Моја камена глава
Ноћу
Буде посве сâма у васиони
И јако
Јако
Светли.

БУНАР

Излучевина,
клизим
низ слузаве зидове
у тамни вилајет
испуњен прљавим коштицама
и настањен аветима.
Тонем у Хад
у исцељујућу утробу града
у муклу празнину
ледену
и обасјану
црним сунцем ноћи.

ДЕЦЕМБАРСКА НОЋ

Језик је лак као облак.
Честице ветра што роморе кроз ролетне.
Ноћас је Бог напољу.
Бог је Месец без тежине, зачаран и прозиран.
Изгубљен у празном простору,
у хладноћи која избија попут долазеће зоре,
залуд ми, онемео, куца у прозор,
Залуд ме страши тајанством ноћи.

РОВИЊ

Мноштво мачака, зацело, и даље обитава
Карером и околним улицицама.
Видим, јасно, познати, али као зачарани пејсаж:
шарене кућице што израђају из мора
и плавичасту Катарину.
Све је тако тихо.
Ослушкујем (а не чујем) познати гитарски риф
еманиран из оближњег кафеа.
Зурим у тишину.
Мој поглед је поглед занесењака.
Неко у Ровињу живи један трен
који би могао бити мој.

АМСТЕРДАМ

У предвечерје уоквирено кишом
дуж смрдљивог канала
са обалављеним цоинтом у крезубим устима
промиче остарели Бог.
Ни удаљени крик девојке
ни котрљајући метеж вергла
ни мудрост стамених платана
неће му одузети свакодневни дар:
раскош мутног неба
спокојну апорију лавиринта.

ТАТОО

Њо Слоштердијку

Почетник у немогућем, пишем оно што видим;
што напишем, не видим. На мом челу, међу
мојим плећима, исписано је сведочанство поезије:
певати о изгубљеном. Као Орфеј, окренућу се
и запевати. Као Арто, покушаћу да оловком
испишем сопствена леђа. У моје месо беху
урезане праслике – пре неголи нахрупише
речи и реченице, а потом и књиге, које, мислећи
да су саме себе написале, неће умети да се прочитају.
Тетовирам сам изнутра. Моје немо месо је
живи пергамент, а знакови утиснути у њега,
болно
из секунде у секунду
пробијају кожу
истрајавајући у ничем.

АНЂЕЛИ

Ћо Чеславу Милошу

Нема крила, серафимских,
да заклоне ми лице.

Непотпун је мој говор
да их, изасланике, измислим.

Ал' наслутих, разабрах
њихов кратки застанак,
ту, крај узглавља уснулог детета.

Видех их, невидљиве,
у сну (а где другде).

И чух глас –
надземаљски, са неба небеса:

Пробуди се, још је ноћ.
Тако мало си рекао.

А брзо ће дан.

СИЈА ПУН МЕСЕЦ

За Вујицу

Негде високо
сија пун месец.
Облећу га
бесмртне бабе и жабе крастаче.
Оседео је,
изгубио памћење.
Тужан је
и нема где да се сакрије.
Избледео,
испран космичким ветровима
личи на приказу.
У свитању

биће први који је икад умро.
Ковитлаће се
гнездом параноје
окожуен упаљеним свећама.

Написан
сопственим ужасом.
Сопственом руком у тами.
Нема тог Мунковог крика
који би био довољно сам,
довољно нем!

НОКТУРНО

Наоштреним српом
месец жање ноћ.
Од дрвѐта стадо
пасе своје цвеће.
Окамењени пас
лаје на разбацане речи.
Одзвањају, тмином, прапорци златне кочије.
И вијори
кò прљава крпа
нечија сенка.

НЕЋУ СЕ ПРОБУДИТИ

Док не испевам нешто округло и савршено.
Бели камен облутак, рецимо.
Можда ми какав неупоредиви тон:
кукурек петла или пушчани хитац
осујети, накратко, сан.
Али, ако се пробудим,
вратићу се као рика јелена, шум траве.
Песма без речи.

ГЛАДАН САМ ТВОЈЕ КРВИ

Гладан сам твоје крви.
Прострла си постељу.
Бели чаршаф и астрално ћебе.
Док чекам те,
Низ усне цури ми мед.
Жудња, недосањана и фрагилна.
Дођи.
Час је куцнô.
Хоћу
Да видим ти лице,
Млад месец у твојим очима.
Бич твоје крви у мојим венама.

ЧОВЕК ОД ЗЕМЉЕ

Моје тело створено је од хумуса.
Кожа ми је обрасла травом и јагодама.
Ноге су ми, међутим, непокретне
јер сачињене су од јалове иловаче
и не воде ме никуд.
А руке, руке су празне и чисте
и трпељиво жуде
да дохвате
мало
лековитог муља са дна.

ЗАПЛИВАЋУ ПУСТИМ МОРЕМ

Кажеш: дођи ми у јесен.
У моју рану, предмихољску јесен.
Када се пече ракија
и шета, ујутро, благом маглом,
кроз шуму и папрат;
или уз реку, крај достојанствених врба
(где све оспокојено је благим шумом тихе воде).

Нећу ти доћи. Не остављам лето тек тако.
Запливаћу пустим морем.
Негде, у нигдину.

НЕ УМАЧИ ХЛЕБ У ВИНО

Буди сам на улици!

Јесен тек што није, а ти се ниси довољно нашетао.
Кад осване, видећеш снег, угледаћеш дугу у свим дугиним бојама.

Треба да знаш; непорочна сам и плава.

Пијеш ракију. А шта је са вискијем?
Шта че бити са травњаком из ког избија коров?

Дозови се.
Мани се Персеида и пуног месеца.
Спавај до поднева, ако можеш.
Не хватај ветар.
Снатри по магли.
(Ускоро ће јесен па зима, рекох ти)

И, не умачи хлеб у вино.
Присешће ти.

ПРОЗОР У ДВОРИШТЕ

Видим
један једини кадар,
посве статичан.
Зелене четинаре.
оспокојућу живицу.
Шарене гербере и рујне мушкатле.
Петоније што ројтају се мердевинама и љубичасти насад лаванде.
Зреле кајсије у суседном вилајету.
Поспану мачку.
Једино што се креће
јесте узнемирени пас, спреман да залаје те потрчи ка улици.
И благи шум лишћа. Треперење замирујуће месечине разиграним
сабласним сенкама.
Звезде које се гасе.
И сунце
што – тамо негде – запалиће морску пучину.
Обасјати олијадере и тајанствене силуете удаљених острва.

ЛЕТО У ПРЕДГРАЂУ

Док глечери, да не кажем где, ваљају своје снове,
Ја косим посну траву.
Мачке жмиркају & преду на баштенском столу, уместо да скачу по њему.

Дрвета су стабилна, зелена и лицемерна,
Кише – ретке и досадне – узнемирују кишне људе
Кад пукне гром, сви се радују, хистерично.

Негде, над каквим морем, лети галеб.
И прави сенку другом галебу, који плута кô патка.

Подне је.

У суседном дворишту је врућина. Мешалица за бетон стамено бруји.
А други комшија се разголитио у базену, забрабуљен слушалицама.
Њиште му коњи у ушима.
Знам то.

АЛКОХОЛИ СА СЕВЕРА

Ваља бити устрајан и крепак
те не утопити се у живом панонском блату.
А на салашима и убогим селима,
сецејским и сецеонистичким градовима
обликују се руже ветрова:
источних, западних, северних.
И јужних.
Лепо каже Воја: и овде и овде и овде.
Где дува пакосни северац,
и лудаје повраћају с неба.
А на сеоским славама
ђилкоши, припити и пијани,
са вртоглавог рингишпила
гађају се брисама.
Којима ће, сутрадан, на њиви,
док фруштукују
сећи дебелу белу сланину, парадајз
и леба фришка.
Кô да ништа било није.